Evaluatie inzet van de onafhankelijke adviseur ruimtelijke kwaliteit, periode 2013 – 2014

Uit het structurele budget ‘inzet op ruimtelijke kwaliteit’.

0. Samenvatting 2
1. Inleiding 3
2. Werkwijze van de evaluatie 6
3. Overzicht van de resultaten 8
4. Conclusies en aanbevelingen 14
Bijlage 1: Activiteitenoverzicht van de onafhankelijk adviseur ruimtelijke kwaliteit van de provincie Utrecht 16

0. Samenvatting

De inhoudelijke evaluatie geeft een positief beeld over de activiteiten van de huidige adviseur. De adviseur scoort hoog op de oorspronkelijke doelstellingen (kritische spiegel en advisering intern, advisering extern, verbinding tussen externe en interne initiatieven, samenwerking met onderwijsinstellingen). De afgelopen twee jaar is bovendien een goede positionering van de onafhankelijke adviseur in het provinciale netwerk tot stand gekomen. De adviseur heeft op diverse wijzen bijgedragen aan een kwalitatief hoogwaardige uitvoering van het provinciaal beleid (advies kernrandzones, projectadvisering en deelname in kwaliteitsteams), een aantal kritische kanttekeningen gezet bij een gekozen koers (Energielandschappen) en een aantal trends en opgaven voor de toekomst geagendeerd (Landelijk Gebied 21e eeuw).
Een aandachtspunt ligt in de communicatie in de richting van de politiek-bestuurlijke organisatie. Daarnaast blijkt dat er bij Statenleden behoefte is ontstaan aan reflecties van de adviseur die meer aansluiten bij de politieke actualiteit. Dit laat onverlet dat de afgelopen twee jaar een periode kenmerken van een succesvolle inzet van de onafhankelijk adviseur ruimtelijke kwaliteit.

De komende twee jaar staan in het teken van een aantal veranderingen in het ruimtelijk domein, die zeker vanuit kwalitatief oogpunt nogal wat zullen vragen van het nieuwe provinciaal bestuur. Het is voor de komende periode dan ook van belang om het goede dat de huidige adviseur heeft gebracht, te behouden en te borgen. Daarom wordt aanbevolen ook voor de komende periode een adviseur te zoeken die een autoriteit op zijn of haar vakgebied is, die thuis is in het landelijk zowel als het stedelijk gebied en die in staat is de onafhankelijkheid van de functie op een goede manier vorm en inhoud te geven.

Daarnaast is het, gezien het belang van de ruimtelijke besluitvorming die het nieuwe bestuur te wachten staat, aan te bevelen om bij de formulering van de opdracht voor de komende periode de aansluiting bij de bestuurlijke opgaven en de bestuurlijke actualiteit centraal te stellen. Dat betekent overigens niet alleen aansluiting bij de reeds geplande beleidsplannen, herijkingen en andere agendapunten voor PS, maar ook concrete advisering over de veranderende omgeving van deze besluitvorming. Denk daarbij bijvoorbeeld aan een reflectie op de kwalitatieve consequenties van de invoering van de Omgevingswet of een reflectie op het opheffen van de gemeentelijke regeling voor welstand en de kansen die de nieuwe initiatieven de provincie bieden.

Deze aanbevelingen leiden tot een gewijzigde set doelstellingen voor de inzet van de onafhankelijke adviseur ruimtelijke kwaliteit. En waar de doelstellingen in het verleden gelijkwaardig aan elkaar waren, wordt nu tevens aangeraden om ze in volgorde van nummering te prioriteren:
1. Advisering intern, primair ten behoeve van de bestuurlijke actualiteit en ten behoeve van de ambtelijke organisatie – kritische spiegel bij het realiseren en verbeteren van ruimtelijke kwaliteit in het provinciaal beleid
2. Advisering extern, gericht op zowel de vertaling en realisatie van provinciale kwaliteitsdoelstellingen als algemene bewustwording rond ruimtelijke kwaliteit in de Provincie Utrecht
3. Signalering van kansen voor het verbeteren van ruimtelijke kwaliteit door het verbinden van externe en interne initiatieven.
4. Verbindingen leggen met diverse onderwijsinstellingen

Gezien het beperkte budget en het daarmee gelimiteerde urental van de onafhankelijke adviseur, zou er daarmee wel een verschuiving in activiteiten op kunnen treden: het externe netwerk zal wellicht minder op projectniveau of op het gebied van kennisdeling van de activiteiten van de adviseur ervaren, de focus wordt wat meer gelegd op hoofdlijnen, grote provinciale projecten en binnen de bestuurlijke actualiteit van de provincie.

1. Inleiding

1.1 Historie – waarom een adviseur ruimtelijke kwaliteit?
De provincie legt haar ruimtelijk beleid vast in de Provinciaal Ruimtelijke Structuurvisie. Zij doet dit in essentie om te zorgen voor een blijvend aantrekkelijke provincie. Zij zet haar ruimtelijk beleid dan ook in voor het behoud en versterken van een kwalitatief hoogwaardige fysieke leefomgeving, waarin het ook in de toekomst plezierig wonen, werken en recreëren is. De drie pijlers van de PRS weerspiegelen deze: een duurzame leefomgeving, met vitale dorpen en steden en een landelijk gebied met kwaliteit.

Om de organisatie te steunen in haar streven naar een ruimtelijk beleid dat gericht is op een blijvend aantrekkelijke leef- en werkomgeving in de provincie, hebben Provinciale Staten (hierna: PS) op 13 april 2010 besloten het budget 'Inzet op ruimtelijke kwaliteit' in te stellen. Vanuit dit budget, toen ter grootte van €150.000, - per jaar, is de functie van 'onafhankelijk adviseur ruimtelijke kwaliteit' ingesteld, inclusief werkbudget. De aanstelling vindt plaats voor twee jaar. De activiteiten en het functioneren van deze onafhankelijk adviseur ruimtelijke kwaliteit worden iedere twee jaar diepgaand geëvalueerd, waarbij specifieke aanbevelingen voor de komende periode worden geformuleerd. Het doel van deze evaluatie is om, naast een reflectie op de afgelopen periode, tot de meest efficiënte voortzetting voor de komende periode te komen. In het tussenliggend jaar levert de onafhankelijk adviseur een jaarverslag op. Het jaarverslag van 2013 is opgenomen in bijlage 2.

In 2012 is de evaluatie gepaard gegaan met een heroverweging van de inzet van het budget: wat zijn alternatieven voor de inhuur van een onafhankelijke adviseur ruimtelijke kwaliteit? Vijf verschillende scenario's zijn onderzocht en gescoord op een drietal doelstellingen: het effect op de organisatie (politiek en ambtelijk), het effect in de buitenwereld en de mogelijkheid om interne en externe initiatieven te verbinden. Uit deze heroverweging kwam naar voren dat, van alle mogelijke scenario's, de inzet van een onafhankelijke adviseur het hoogste scoorde op de drie doelstellingen. PS besloot daarop door te gaan met de inzet van een onafhankelijk adviseur ruimtelijke kwaliteit, waarbij het jaarbudget voor inhuur en onderzoek is teruggebracht naar €120.000,- per jaar.
De heroverweging is op dit moment nog actueel, wat betekent dat een nieuwe heroverweging nu geen nieuwe informatie zou opleveren. Wel was in de heroverweging al voorzien dat de traditionele gemeentelijke welstandsregeling zou gaan veranderen. Deze gemeenschappelijke regeling houdt medio 2017 op te bestaan. De komende jaren vormen een overgangsperiode voor het gemeentelijke welstandsbeleid en dit zal dan ook een van de aandachtspunten voor de komende periode vormen.

1.2 Doel van deze evaluatie in relatie tot de komende periode
De primaire doelstelling van deze evaluatie, naast een reflectie op de afgelopen jaren, is om tot de meest efficiënte inzet voor de opgaven van de komende periode te komen. Dat is getrapt opgebouwd in deze evaluatie. Enerzijds zijn de kwantitatieve en kwalitatieve resultaten geïnventariseerd en afgezet tegen de doelstellingen. Daarna zijn de resultaten geanalyseerd: Zijn de doelstellingen in de afgelopen periode gehaald? Waarom wel, of niet? En hoe wordt dit gewaardeerd door belanghebbenden? Tenslotte heeft een vooruitblik naar de komende periode plaats gevonden op basis van de resultaten van de afgelopen periode en aan de hand van de ruimtelijke opgaven voor de komende periode. Op basis hiervan zijn enkele aanbevelingen geformuleerd voor de komende twee jaar.

1.3 Schets van de belangrijkste aandachtspunten in het ruimtelijk domein voor de periode 2015-2017:
Er staan een aantal belangrijke aandachtspunten voor het ruimtelijke domein in de agenda voor de komende periode. In maart 2015 zijn er provinciale verkiezingen, alle overheden bereiden zich voor op de Omgevingswet, er vindt een herijking van de Provinciaal Ruimtelijke Structuurvisie en andere relevante provinciale beleidsvelden plaats, het Deltaprogramma zal een steeds prominenter plaats innemen en de gemeentelijke welstandspraktijk verandert. Een korte inventarisatie levert de volgende relevante aandachtspunten voor het ruimtelijke domein op:

- Na de verkiezingen komt er naar alle waarschijnlijkheid een nieuwe coalitie, met een nieuw coalitieakkoord met haar eigen beleidsaccenten
- Het huidige Ruimtelijk Actieprogramma loopt in 2015 ten einde en er wordt gewerkt aan een nieuw Ruimtelijk Actieprogramma (RAP.3)

- Het Integraal gebiedsontwikkelings Programma (IGP) ondersteunt in de komende periode een aantal voor de provincie zeer relevante, integrale gebiedsontwikkelingen
- De herijking van de kadernota Wonen & Binnenstedelijke Ontwikkeling staat in de planning, tezamen met de steeds nadrukkelijker wordende maatschappelijke belangstelling voor de (gezonde) Stad, leefbaarheid & leefomgeving
- Er komt een nieuw bodem, water en milieuplan
- De herijking van de Provinciaal Ruimtelijke Structuurvisie staat in de planning
- Grote projecten waar de provincie bij betrokken is zullen meer naar de voorgrond treden, zoals Utrecht Oost
- De uitwerking van het Deltaprogramma zal relevanter worden voor de provincie
- De voorbereiding op de Omgevingswet vindt plaats

Al deze (beleids)trajecten hebben hun uitwerking op de leefomgeving en het vestigingsklimaat in de provincie Utrecht. Zij kennen ieder hun eigen specifieke aandachtspunten op het gebied van ruimtelijke kwaliteit. Tegelijkertijd spelen er ook nog een aantal andere lopende zaken die van belang zijn of van groter belang worden vanuit het oogpunt van ruimtelijke kwaliteit, zoals:

- De verantwoordelijkheid voor de Nieuwe Hollandse Waterlinie is in 2014 overgedragen van het Rijk naar de provincies. In 2016 leveren die het dossier aan voor de definitieve aanvraag voor de Unesco Wereld Erfgoed status. Het huidige kwaliteitsteam voor de Nieuwe Hollandse Waterlinie, nog ingericht in de oude situatie, wordt in 2015 opgeheven en er zal waarschijnlijk een nieuw kwaliteitsteam met daarin de onafhankelijke provinciale adviseurs ruimtelijke kwaliteit in worden gesteld. Dit team zal een belangrijke rol spelen bij de aanvraag van de Wereld Erfgoed status, maar ook bij de uitvoering van het provinciale ontwikkelplannen voor de Nieuwe Hollandse Waterlinie
- Knooppunt Hoevelaken wordt begin 2015 aanbesteed. Het kwaliteitsteam dat RWS met de regiopartijen ingericht heeft voor het knooppunt, op dit moment betrokken bij de concurrentiedialogen in de aanbesteding, wordt daarbij verantwoordelijk voor de kwaliteitsaspecten van de uitvoering van deze majeure entree van de provincie. De adviseur ruimtelijke kwaliteit is een van de vier deelnemers van dit team, en doet dit mede namens provincie Gelderland.
- De Ring Utrecht krijgt in 2015 en 2016 haar laatste, ontwerptechnisch cruciale jaar voor de aanbesteding in 2017. Bij het knooppunt Hoevelaken en het Lekkanaal hebben de regiopartijen met RWS geleerd dat juist in deze periode de regionale kwaliteitsinbreng van belang is om te borgen dat alle regionale ambities ook hun plek krijgen in de aanbestedingsstukken. Ook hier zal het kwaliteitsteam een belangrijke rol in spelen. De adviseur ruimtelijke kwaliteit is een van de drie deelnemers van dit team.
- Het verdwijnen van de gemeentelijke welstandsbeoordeling en het opheffen van de gemeenschappelijke regeling voor de welstandscommissie wordt actueel. De afstemming met de nieuwe commissie ruimtelijke kwaliteit voor stedelijk en landelijk gebied, Mooisticht, zal tevens aandacht vragen.

Algemeen kader - recent in de pers:

Tjeerd Dijkstra pleit voor Rijksadviseur Ruimtelijke Kwaliteit

Persbericht ontvangen op 3 december 2014:

Bij de manifestatie 'Hitte in de Delta' nam Tjeerd Dijkstra het eerste exemplaar van 'De Q-factor, ruimtelijke kwaliteitsteams in Nederland' in ontvangst van onderzoekers Sandra van Assen en José van Campen. Dijkstra hoopt bij te dragen aan de toekomst van de Q-factor in Nederland met een aantal ideeën om kwaliteitsbegeleiding van ruimtelijke projecten beter te regelen, zodat meer rechtszekerheid wordt geboden aan burgers. Hij ziet daarbij een rol weggelegd voor kwaliteitsteams in samenwerking met stadsarchitecten en provinciaal adviseurs ruimtelijke kwaliteit – en voor een nieuw te benoemen Rijksadviseur Ruimtelijke Kwaliteit in het College van Rijksadviseurs.

Prof. ir. Tjeerd Dijkstra, architect en Rijksbouwmeester (in 1979-1986) onderschreef in zijn dankwoord bij 'Hitte in de Delta' de conclusie uit het rapport 'De Q-factor, ruimtelijke kwaliteitsteams in Nederland', dat kwaliteitsteams vaak heel goed werk doen. Hij vond ook dat het stroomlijnen van de wildgroei gewenst is voor het aanzien van de teams en de rechtszekerheid van burgers. Dat ziet hij als een sterk argument voor het beter regelen van de kwaliteitsbegeleiding van ruimtelijke projecten. Het gaat niet om het introduceren van een nieuw regelsysteem maar om het scheppen van orde en rechtszekerheid in een bestaande, snel scheefgroeiende situatie.

Dijkstra vindt dat de Omgevingswet hier een uitstekend handvat voor biedt met de introductie van "waarden" die door overheden gehanteerd kunnen worden bij het beoordelen van de (ruimtelijke) kwaliteit van plannen. Hij stelt voor om in een Algemene Maatregel van Bestuur een heldere structuur aan te brengen in de monitoring van deze waarden bij bouw- en gebiedsinrichtingsprojecten. Uitgangspunten daarbij kunnen zijn:

1. Op gemeentelijk niveau worden kwaliteitsteams ingesteld op basis van een stelsel van uitgangspunten met betrekking tot samenstelling, taken en werkwijze die worden geformuleerd in de Algemene Maatregel van Bestuur. De gemeente kan de coördinatie van het ruimtelijk kwaliteitsbeleid in handen leggen van een Stadsbouwmeester.
2. Op provinciaal niveau wordt de verantwoordelijkheid voor de ruimtelijke kwaliteit van regionale gebiedsontwikkeling gelegd bij een Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit die zich per project kan laten assisteren door een Provinciaal Kwaliteitsteam. Hij assisteert daarnaast gemeenten die daar behoefte aan hebben bij het ontwikkelen van hun ruimtelijk beleid en ziet toe op de inrichting van de gemeentelijke kwaliteitstoetsing.
3. De Rijksbouwmeester bewaakt de ruimtelijke kwaliteit op nationaal niveau. Om hem daarbij te ondersteunen wordt een Rijksadviseur Ruimtelijke Kwaliteit aangesteld in het College van Rijksadviseurs. Zijn taak is om naast het begeleiden van projecten van op nationaal niveau de kwaliteitsbegeleiding op lagere overheidsniveaus te ondersteunen. De Rijksbouwmeester rapporteert over de effectiviteit van het integrale ruimtelijke kwaliteitsbeleid aan de Minister.
4. Er wordt een overgangsperiode gehanteerd waarin bestaande kwaliteitsteams hun werkwijze aanpassen aan de nieuwe regelgeving en onder handen projecten afronden.

Lees het volledige Advies Q-factor van Tjeerd Dijkstra hier: http://hitteindedelta.architectuurlokaal.nl/wp-content/uploads/2014/12/Advies-Q-factor-Tjeerd-Dijkstra-Hitte-in-de-delta-28112014.pdf

2. Werkwijze van de evaluatie

2.1 Doelstellingen inzet van een onafhankelijk adviseur
In 2012 heeft de vorige evaluatie plaats gevonden van de inzet op ruimtelijke kwaliteit door middel van een onafhankelijk adviseur ruimtelijke kwaliteit. Bij deze evaluatie werden de volgende doelstellingen beoordeeld:

1. Advisering intern, ten behoeve van de organisatie (ambtelijk en bestuurlijk) – kritische spiegel bij het realiseren en verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit in de provincie Utrecht, zowel voor het behalen van onze reeds vastgestelde kwaliteitsdoelstellingen als het agenderen van mogelijk nieuwe kwaliteitsdoelen
2. Advisering extern, gericht op zowel de vertaling en realisatie van provinciale kwaliteitsdoelstellingen als algemene bewustwording rond ruimtelijke kwaliteit in de Provincie Utrecht
3. Signalering van kansen voor het verbeteren van ruimtelijke kwaliteit door het verbinden van externe en interne initiatieven.

In de heroverweging die ook in 2012 plaats vond, bleek dat deze doelstellingen het meest effectief en kosten-efficiënt worden ingevuld door de inzet van een onafhankelijk adviseur ruimtelijke kwaliteit. Tevens werd door PS expliciet aandacht gevraagd voor het leggen van verbindingen met diverse onderwijsinstellingen. Dit is meegegeven aan de adviseur en wordt daarom ook als vierde doelstelling bij deze evaluatie ingezet.

In deze evaluatie is een kwantitatieve en kwalitatieve analyse gemaakt van de resultaten van de adviseur, afgezet tegen de volgende vier doelstellingen:

1. advisering intern
2. advisering extern
3. signaleren van kansen en verbinden intern met extern
4. verbindingen leggen met diverse onderwijsinstellingen

Om efficiënt gebruik te kunnen maken van de data van de afgelopen periode is tevens een vooruitblik voor de komende periode gegeven. In de conclusies en aanbevelingen wordt rekening gehouden met de opgaven voor de komende twee jaar.

2.2 Ordening van de resultaten uit de periode 2013-2015
De adviseur heeft de afgelopen twee jaar gewerkt aan de hand van een werkprogramma met 5 speerpunten. De resultaten van deze werkzaamheden zijn verzameld en worden in de bijlage weergegeven. Er is tevens een indicatie van de kwalitatieve effecten van deze activiteiten verzameld. Deze zijn onder andere opgehaald uit interviews en andere feedbackbronnen (brieven, spontane reacties, feedbackformulieren bij Landschapscafés)

Vervolgens zijn de verzamelde resultaten afgezet tegen de doelstellingen en de ruimtelijke opgaven voor de periode 2015-2017. Hoofdstuk 3 geeft een samenvattend overzicht van de gegevensverzameling en verwerking. Hoofdstuk vier eindigt met conclusies en aanbevelingen.

Algemeen kader - De adviseur aan het woord over haar werkprogramma

Ingeborg Thoral, in haar jaarverslag 2013: “Ik richt mijn advisering primair op “ruimtelijke kwaliteit”. Ruimtelijke kwaliteit heeft te maken met hoe mensen hun omgeving beleven en waarderen. Maar ook met de vraag of functies op de juiste plek liggen in relatie tot de omgeving: heeft het landschap toekomstwaarde. En dan gaat het zowel om landelijk gebied, als om het stedelijk gebied en alle ontwikkelingen die daarin plaats kunnen vinden. In mijn werk ben ik een spiegel voor Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten. Ik probeer op hen de waarden van ruimtelijke kwaliteit over te brengen. Maar ik werk niet alleen voor de provincie, ook gemeenten kunnen mij benaderen voor kennis en inspiratie. Daarom lever ik niet alleen adviezen rond mijn speerpunten. Ik ben ook beschikbaar voor kleinere adviezen rond specifieke thema’s en projecten. Ik wil het verhaal van ruimtelijke kwaliteit echter niet alleen via adviezen uitdragen. Daarom organiseer ik jaarlijks drie landschapscafés en werk ik mee aan de provinciale dag van de ruimtelijke kwaliteit. Hier kunt u mij ontmoeten en kunnen we het gesprek aangaan.

De onafhankelijk adviseur ruimtelijke kwaliteit heeft een werkprogramma met vijf speerpunten. In de periode 2014 / begin 2015 levert zij een advies voor elk van deze speerpunten:
Energielandschappen
Binnenstedelijke kwaliteit

Landelijk Gebied van de 21e Eeuw
Kernrandzones
Infrastructuur.

Over het speerpunt Energielandschappen
Het energievraagstuk is een actueel ruimtelijk vraagstuk. Voor de adviseur is van belang dat op provinciaal niveau inzichtelijk wordt waar we in ieder geval welke energievorm wèl en welke niet ruimtelijk wensen. Dit kan te maken hebben met de kansen voor energieafzet of ruimtelijke kansen voor implementatie in het aanwezige landschapstype. Ook is het goed om te weten hoeveel rendement de verschillende energievormen dan opleveren, wat daarvan nodig is om de provinciale doelstelling te halen en waar zich de grootste kansen in onze provincie voor doen. Dergelijk inzicht ontbreekt, maar is zeer interessant wanneer de provincie proactief energie-initiatieven wil faciliteren en tegelijkertijd de juiste functie de juiste plek wil bieden.

Over het speerpunt Binnenstedelijke Kwaliteit
De kansen voor het maken van binnenstedelijke kwaliteit bevinden zich tegenwoordig met name op acupunctuurniveau: bij kleine bouwprojecten, tijdelijke invulling van gebieden die braak liggen, flexibel bestemmen en spontane ontwikkeling van gebieden waar particulieren, marktpartijen en organisaties participeren in de ontwikkeling. Dit wordt vaak wel organische ontwikkeling genoemd. De uitdaging bij organische ontwikkeling is het behouden en versterken van de kwaliteit van de ontwikkeling en de omgeving. Een bijzondere kans ligt er voor ruimtelijke kwaliteit van groen en blauw op het structuurniveau van de stad. Dit zijn de groen-blauwe structuren die stad met land verbinden. Het zijn tevens de aders waarlangs de buiten de stad gelegen gebieden ontsloten worden. Het meest interessant is hier het realiseren van ontbrekende cruciale schakels in het netwerk van groen-blauwe aders; deze dragen bij aan het bieden van verschillende ervaringen in de stedelijke ruimte en bieden nieuwe mogelijkheden op het gebied van economie, omgeving, gemeenschap, sociale relaties, stadsecologie en vooral ook recreatie. “Ik wil de potentie van groen-blauwe verbindingen en de koppeling met recreatie graag bij zowel gemeenten als provincie agenderen als kans voor het vergroten van de leefbaarheid en het versterken van het vestigingsklimaat.”

Over het speerpunt Landelijk Gebied 21e eeuw
“Ik acht het van groot belang dat we de aankomende twee jaar voor het landelijke gebied op strategisch niveau gaan nadenken over wat er zich de komende 20 à 30 jaar aandient. Het is noodzakelijk dat we het stadium voorbij gaan dat we leven bij de waan van de dag en vaker en meer gaan nadenken over de ruimtelijke kwaliteit van ons nieuwe landschap. Ik wil graag de discussie over hele landschappen voeren, niet alleen over incidentele ontwikkelingen. Mijn activiteiten binnen dit speerpunt zijn hier op gericht.” Sleutelen aan landschappen is van alle tijden en soms nodig om een economisch vitaal landschap te houden. Bovendien kunnen nieuwe ruimtelijke cultuurwaarden bij transformaties in het landschap ontstaan naast oude cultuurwaarden. De adviseur wil dit besef graag doorgeven. Daarnaast wil ze het vertrouwen in ‘behoud door ruimtelijke ontwikkeling’ voor het landelijk gebied in de provincie vergroten door met aantrekkelijke voorbeelden van en ideeën voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen te komen.

Over het speerpunt Kernrandzones
De provincie wil de realisatie van aantrekkelijke en kwaliteitsvolle kernrandzones actief stimuleren. In de PRS zet zij gemeenten aan tot het opstellen van een integrale visie voor hun kernranden zodat ontwikkeling en/of behoud van ruimtelijke kwaliteit vanuit een samenhangende visie plaats vindt. Veel gemeenten blijken echter te worstelen met het opstellen van een kwaliteitsvisie op kernrandzones. De beschikbare handvatten zijn voor dit doeleinde vaak nog te abstract. Verder is inzicht nodig op procesvlak bij kernrandontwikkeling en/of –behoud. Tenslotte blijken gemeenten behoefte te hebben aan een overzicht van inspirerende en ruimtelijk geslaagde initiatieven. Reden voor de adviseur om de ‘Inspiratiegids Kernrandzones’ te ontwikkelen voor gemeenten.

Over het speerpunt Infrastructuur
Voor de provincie Utrecht zijn de belangrijkste infrastructurele opgaven die van de Ring Utrecht en knooppunt Hoevelaken. Voor beide opgaven functioneert een kwaliteitsteam waar de adviseur ruimtelijke kwaliteit onderdeel van uitmaakt.

3. Overzicht van de resultaten

3.1 Wat is er gebeurd en hoe zijn de resultaten verzameld?
Alle activiteiten van de adviseur zijn in een activiteitenoverzicht geplaatst (bijlage 1). In dit overzicht is de volgende codering gebruikt:

Doelstellingen inzet	**Speerpunten Werkprogramma**
1a. Advisering intern ambtelijk 1b. Advisering intern bestuurlijk 2a. Advisering extern voor gemeenten 2b. Advisering extern voor derden 2c. Advisering die tot pers / brede bewustwording leidt 3. Advisering gericht op het verbinden van interne trajecten met externe initiatieven 4. Advisering waar onderwijsinstellingen bij betrokken zijn	E. Energielandschappen K. Kernrandzones L. Landelijk gebied 21e Eeuw B. Binnenstedelijk kwaliteit I. Infrastructuur A. Algemene kwaliteitsbevorderende initiatieven

Zo is per inhoudelijk onderwerp te achterhalen wat de concrete activiteiten waren en aan welke doelstellingen de activiteit voldeed. Voor het volledige overzicht wordt verzwezen naar de bijlage. Dit is de kwantitatieve gegevensverzameling: een feitelijk overzicht van wat er aan activiteiten heeft plaatsgevonden. Paragraaf 3.3 geeft hier een samenvatting van aan de hand van het werkprogramma van de adviseur.

Per doelstelling is ook naar een meer kwalitatieve waardering gezocht, een – vaak subjectieve - waardering van de ontvanger van de activiteiten. In paragraaf 3.4 is dit meegenomen in de resultaten per doelstelling.

3.2 Hoe zijn de resultaten tot stand gekomen?
De adviseur heeft een open opdracht gekregen: zij heeft de vier doelstellingen voor haar inzet meegekregen als kader, en heeft daarnaast de vrije hand gehad bij het invullen van haar werkzaamheden. Zij heeft ervoor gekozen een werkprogramma op te stellen waarin zij vijf ruimtelijke speerpunten heeft gedefinieerd. Haar inhoudelijke werkzaamheden waren grotendeels gecentreerd rond deze vijf onderwerpen, die allen ook uitgemond zijn in een centraal advies aan PS over dit onderwerp[1]. Daarnaast was ze beperkt beschikbaar voor ad-hoc advisering op overige onderwerpen en –projecten en heeft ze een deel van haar tijd besteed aan de externe zichtbaarheid van de provincie als voortrekker op het gebied van ruimtelijke kwaliteit.

3.3 Een beknopt overzicht van resultaten naar inhoud
Vijf inhoudelijke speerpunten
De onafhankelijk adviseur ruimtelijke kwaliteit heeft in de periode 2013-2014 een viertal (binnenkort vijf) grote onderwerpen geagendeerd en de bijbehorende provinciale doelstellingen in de schijnwerpers gezet en/of van aanvullend advies voorzien. Bij ieder onderwerp heeft zij een aantal, veelal gevraagde, adviezen op projectniveau gegeven en een finaal advies aan het provinciaal bestuur met daarin haar bevindingen en aanbevelingen.

Voor het onderwerp Energielandschappen heeft haar advisering vooral het maatschappelijk debat een impuls gegeven: zij gaf daarin een ruimtelijke reflectie van de effecten van de energietransitie en deed suggesties aan de provincie en derden om die effecten kwalitatief zo hoogwaardig mogelijk plaats te laten vinden. Haar suggesties weken daarbij nadrukkelijk af van het spoor dat de provincie in haar beleid volgt.

Voor het onderwerp Kernrandzones heeft haar advisering geleid tot verbetering van de uitvoering van dat beleid: de adviseur heeft haar waardering voor het provinciale beleid nadrukkelijk kenbaar gemaakt in haar centrale advies. Haar aanbeveling om een voorbeeldgemeente te zoeken en te ondersteunen is overgenomen door GS. In haar projectadvisering heeft zij een drietal gemeenten (Soest, Montfoort en De Ronde Venen) geadviseerd bij de

[1] Binnenstedelijke Kwaliteit wordt in januari 2015 aan PS aangeboden, Infrastructuur is in de maak.

uitvoering van het provinciale beleid en zij heeft een Inspiratiegids Kernrandzones samengesteld, die is verspreid onder alle gemeenten.

Voor het onderwerp Landelijk Gebied 21e Eeuw heeft de adviseur een aantal trends beschreven waarvan zij verwacht dat die een grote invloed op het landelijk gebied zullen hebben in de komende jaren. Haar advisering was daarmee voornamelijk agenderend. GS heeft besloten om haar aanbevelingen en suggesties onderdeel te laten worden van de evaluatie van het Ruimtelijk Actieprogramma en als input op te nemen bij de inventarisatie van een mogelijk vervolg op het Ruimtelijke Actieprogramma en de herijking van de Provinciaal Ruimtelijke Structuurvisie.

Voor het onderwerp Binnenstedelijk gebied met Kwaliteit (wordt begin 2015 aangeboden aan PS) heeft de adviseur zich met name gefocust op de groen-blauwe structuren die stad en land met elkaar verbinden (mede in relatie tot de klimaatbestendige stad) en de kwaliteitsaspecten bij organische ontwikkeling. In de opbouw naar dit onderzoek heeft zij een werkatelier aan de Wageningen Universiteit geinitieerd, waarbij een groep studenten in samenwerking met haar en met de gemeente Utrecht de potentie van de groen-blauwe verbindingen voor de stad Utrecht hebben onderzocht.

Het onderwerp Infrastructuur met Omgevingskwaliteit heeft zij ingevuld met haar deelname in het kwaliteitsteam voor de ring Utrecht (nu in de fase voor het Ontwerp Tracébesluit), het kwaliteitsteam voor knooppunt Hoevelaken (aanbestedingsfase, waar zij een rol heeft in het selectieproces en de kwaliteitscontrole van de inzendingen) en het Lekkanaal (een eenmalige advisering ten behoeve van de inpassing van de verbreding). Daarnaast is zij, samen met de Hogeschool Utrecht, afdeling planologie, een onderzoek aan het uitvoeren naar het nut van knooppuntenbeleid voor de kwaliteit van de leefomgeving. Haar advisering hierover zal naar alle waarschijnlijkheid een reflectie op het nut en de resultaten van de kwaliteitsteams voor infrastructuur bevatten en een overweging of het agenderen van knooppuntenbeleid al dan niet meerwaarde kan leveren voor de leefbaarheid in de provincie Utrecht.

Een aantal doorlopende activiteiten en incidentele projectadvisering
De adviseur heeft tevens in een aantal grote projecten en trajecten een adviserende rol kunnen spelen, zoals in Ruimte voor de Rivier en de kwaliteitsteams van de Ring Utrecht en Knooppunt Hoevelaken, het proces rond de verbreding van het Lekkanaal en het Princes Maxima Centrum. Daarnaast organiseert zij circa 3 keer per jaar een netwerkbijeenkomst voor externen rond een ruimtelijk thema dat voor de provincie relevant is, die gemiddeld door zo'n 100 professionals (privaat, ambtelijk en bestuurlijk) wordt bezocht. Zij heeft een project in de markt geïnitieerd en naar de organisatie gebracht: een studie naar bottom-up natuurrealisatie in en rond de EHS. Zij levert een bijdrage aan de jaarlijkse dag ruimtelijke kwaliteit en aan diverse openbare debatten (bv over mestvergistingsinstallaties). De (vak)pers heeft geregeld melding van de adviezen van de adviseur gemaakt.

3.2 Een beknopt overzicht van resultaten aan de hand van de doelstellingen

3.2.1 Advisering intern (1)
De interne doelstelling valt uiteen in twee componenten: advisering op ambtelijk niveau en advisering aan het bestuur, waarbij nog weer een onderscheid gemaakt kan worden tussen advisering aan het dagelijks bestuur (GS) en aan het algemeen bestuur (PS).

Advisering intern ambtelijk: 1a
De adviseur is 2,5 dag per week in het provinciehuis werkzaam, waar zij duidelijk herkenbaar en toegankelijk is. Dit heeft ertoe geleid dat het laagdrempelig is geworden voor de ambtelijke organisatie om bij haar binnen te lopen en even te sparren over een bepaald dossier. Ongeveer 5 procent van haar advisering heeft zo plaatsgevonden: in de vorm van mondelinge advisering die geleid heeft tot een verbeterde insteek van een project of een beleidsnotitie. Zo heeft zij bijvoorbeeld bijdragen geleverd aan diverse projecten rond kernrandzones en duurzame energie. Met name de laagdrempeligheid en de makkelijk beschikbare expertise en vakkennis zijn daarbij hoog gewaardeerd.
Binnen haar speerpunten heeft de adviseur actief de verbinding met de provinciale organisatie opgezocht. Zij heeft aansluiting gevonden bij de relevante projectleiders van het Ruimtelijk Actieprogramma (voor

Energielandschappen, Kernrandzones, leegstaand agrarisch vastgoed, ruimte voor ruimte regelingen, recreatie, en bodemdaling). Ook daarbuiten heeft zij, bijvoorbeeld voor Binnenstedelijke Kwaliteit, de relevante eenheden binnen de organisatie goed weten te vinden. Samenwerking met de adviseur verliep daarbij steeds ongeveer volgend hetzelfde patroon: in eerste instantie was het even zoeken naar de meerwaarde van de samenwerking met de adviseur, maar na een korte gezamenlijke zoektocht werd deze altijd gevonden, in aansluiting bij de werkzaamheden van de betrokken ambtenaren. Zo is er met het programmateam Wonen en Binnenstedelijke Kwaliteit tezamen een Landschapscafé georganiseerd over de kwaliteitsaspecten en –borging van organisch ontwikkelen, dat door de circa 70 deelnemers zeer goed is beoordeeld.

Advisering intern bestuurlijk: 1b
De adviseur heeft in haar eerste maanden een excursie voor Statenleden georganiseerd langs diverse kernrandzones. Daarnaast heeft zij ieder centraal advies rond haar speerpunten aan PS gericht en tot en met het advies Landelijk Gebied 21^{e} Eeuw heeft zij deze adviezen kort toegelicht in de Statencommissie Ruimte, Groen en Water (RGW). Recent is besloten dat dit de Statenleden te weinig tijd bood om met de adviseur in gesprek te komen. Nu is afgesproken dat de adviseur de adviezen rond de speerpunten Binnenstedelijke Kwaliteit en Infrastructuur eerst op informele wijze met een aantal fractiewoordvoerders bespreekt, voordat de adviezen in PS geagendeerd worden. Met een aantal fracties zijn ten behoeve van deze evaluatie feedbackgesprekken gevoerd. Daar kwamen de volgende aandachtspunten uit voort:

De onafhankelijkheid van deze adviseur is hoog. Dit is belangrijk voor het functioneren als kritische spiegel voor het bestuur. Deze onafhankelijkheid, tezamen met haar grote expertise en het vermogen out of the box te denken worden goed gewaardeerd en zijn voor PS ook het belangrijkste onderscheidende vermogen van de adviseur ten aanzien van de aanwezige ambtelijke expertise.

Daarnaast bleek een duidelijke behoefte aan reflectie rond de advisering van deze adviseur: hoe verhouden de adviezen zich tot het provinciaal beleid en tot de bestuurlijke realiteit? De Statenleden hebben hier nu en dan mee geworsteld, met name bij het eerste advies Energielandschappen: PS was met uitvoeringsvraagstukken bezig op het moment dat de adviseur aanvullend beleid of zelfs een complete koerswijziging voorstelde. Dergelijke ongevraagde, signalerende adviezen kunnen aan kracht winnen als de politieke relevantie (bv bij de herijking van de PRS) en de bruikbaarheid voor het bestuur nadrukkelijker wordt neergezet dan de afgelopen jaren het geval was.

Daarbij zouden de Statenleden het op prijs stellen om (meer) op projectniveau in een discussie de diepte in te duiken met de onafhankelijk adviseur: wat voor kwaliteitseffecten heeft ons beleid nu in de praktijk? Daarmee wordt de inzet van een onafhankelijk adviseur voor PS concreter toepasbaar ingericht.

Duidelijk werd dat de Statenleden behoefte hebben aan een adviseur die goed de politieke boodschap kan overbrengen, die hen kan overtuigen en die draagvlak kan creëren voor zijn/haar ideeën. Deze adviseur overtuigt soms door haar hoogstaande inhoudelijke expertise en vakmatige houding, maar dit is ook haar valkuil: zij kan daardoor voor het politieke debat aarzelend overkomen.

3.2.2 Advisering extern (2)
De reacties van de buitenwereld (feedback en draagvlak) zijn duidelijk zichtbaar geweest in de afgelopen periode. Ieder speerpuntadvies is besproken in de vakpers en soms ook in reguliere media; de Landschapscafé's worden hoog gewaardeerd door de circa 60-100 bezoekers, waarvan circa 70 % meermaals aanwezig is en alle gemeenten aanwezig zijn geweest in de afgelopen twee jaar, 18 van hun meermaals; de maatschappelijke organisaties hebben de commissie RGW afgelopen september een brief gestuurd waarin zij hun nadrukkelijke steun betuigen over haar advies Landelijk Gebied 21e eeuw uitspreken (zie kader). In ieder geval 6 gemeenten zijn zeer blij met haar advisering in hun projecten (rond kernrandzones, verbreding Lekkanaal, buitengebied Leusden) en een gemeente is minder blij met de uitkomst van de advisering, omdat ze gehoopt had op een andere uitkomst (Woerden).

De Landschapscafé's die de adviseur organiseert over voor de provincie relevante ruimtelijke thema's blijken een goed platform voor communicatie met regiopartijen, kennisdeling en netwerken. Het blijkt hèt medium voor de

adviseur om in contact te komen met de regiopartijen, waaronder initiatiefnemers, bestuurders en ambtenaren van gemeenten.
De adviseur is naar aanleiding van de Landschapscafés en haar advisering ondermeer door 5 wethouders van gemeenten benaderd voor een adviseringsgesprek: Leusden (twee verschillende wethouders), Vianen, Woudenberg en Montfoort. Deze gesprekken zijn vaak gericht op kwaliteitsadvisering rond concrete projecten (Langesteeg in Leusden, Hoef en Haag en Ruimte voor de Rivier in Vianen). Ook ambtelijk is er na enkele Landschapscafé's vanuit de gemeenten contact gezocht met de adviseur. Zo heeft zij bijvoorbeeld geadviseerd over een kwalitatief hoogwaardige inrichting van de kernrandzone Demmerikslanden bij De Ronde Venen en is ze voor enkele trajecten in en rond Soest benaderd. Daarnaast heeft zij contacten gehad met de wethouders van Utrecht, de Dijkgraaf van het HDSR, en met diverse coördinatoren, projectleiders en directeuren van RWS.

Advisering extern voor gemeenten: 2a
De adviseur heeft samengewerkt (advisering danwel kennisdeling) met de volgende gemeenten:

Montfoort	– studieproject naar verbetering van een kernrandzone
Lopik	– kennisdeling over innovatief beleid ruimtelijke kwaliteit
De Ronde Venen	– advisering Demmeriklanden, gebiedsontwikkeling gericht op kwaliteitsverbetering
Soest	– advisering kernrandzone Soesterberg
De Bilt	– kennisdeling kernrandzoneontwikkeling met kwaliteit
Leusden	– kennisdeling en advisering landelijk gebied
Utrecht	– studieproject groen-blauwe structuren – afstemming advies binnenstedelijke kwaliteit – advisering vanuit het kwaliteitsteam voor de Ring over de verbreding A27-A12.
Woerden	– advisering over werklint Bodegraven - Woerden
Amersfoort	– advisering vanuit het kwaliteitsteam Hoevelaken ten behoeve van de aanbesteding voor het knooppunt Hoevelaken
Nieuwegein	– advisering over de inpassing van het gebied tussen het te verbreden Lekkanaal en bedrijvenpark Het Klooster, met daarin de restanten van de NHW. Dit heeft bijgedragen aan een sterk verbeterde gebiedsinrichting en extra middelen vanuit het rijk en de gemeente hiervoor.
Vianen	– advisering over uitvoering Ruimte voor de Rivier – kennisdeling kernrandzoneontwikkeling met kwaliteit

Daarnaast heeft zij specifiek voor gemeenten de 'Inspiratiegids Kernrandzones' samen gesteld: een document met goede voorbeelden van visies of onderdelen daarvan om de ruimtelijke kwaliteit in kernrandzones te borgen en te verbeteren.

Voor een twee jaarsperiode is dit een stevig resultaat. Punt van aandacht hierbij is wel de communicatie rond deze adviseringstrajecten: dit werk van de adviseur is wellicht haar minst zichtbare werk geweest. Dat is ook lastig, want het is al een stap voor gemeenten om de onafhankelijk adviseur ruimtelijke kwaliteit van de provincie te benaderen voor advies – men zit dan vaak niet direct te wachten op het openbaar maken van deze advisering. Deze advisering zou wel zichtbaarder gemaakt kunnen worden in de jaarverslagen.

Advisering extern voor derden: 2b
Ook andere partijen hebben de adviseur goed weten te vinden. Met Rijkswaterstaat bijvoorbeeld heeft de adviseur op verschillende wijzen samengewerkt: zij neemt deel in de kwaliteitsteams voor de ring Utrecht en knooppunt Hoevelaken (ook namens provincie Gelderland), heeft geadviseerd over kwaliteitsverbeteringen in de grote projecten Ruimte voor de Rivier en Verbreding van het Lekkanaal (beide adviezen zijn opgevolgd) en daarnaast heeft zij drie keer per jaar overleg met de coördinator ruimtelijke kwaliteit van RWS over lopende zaken op het gebied van water, infrastructuur en duurzame energieproductie (windmolens, zon en warmteopwekking) langs de Rijksinfrastructuur. Zij draagt bij aan activiteiten van het NMU (lezingen en debatten op bijeenkomsten over natuurontwikkeling in de groene contouren, windenergieproductie en biomassavergistingsinstallatie) en van AORTA, Architectuurcentrum; zij is benaderbaar voor initiatiefnemers (zo heeft zij een kippenboer van advies voorzien over duurzame energieproductie op zijn bedrijf in het Groene Hart) en ze heeft een lezing gegeven over windenergieproductie in Het Gein, voor een bewonersbijeenkomst.

Advisering die tot pers / brede bewustwording leidt: 2c
De eerste drie speerpunten van de adviseur en de bijbehorende advisering hebben allen een stevige pers gehad: de advisering op het gebied van Energielandschappen is opgepakt door Trouw en het AD en de persberichten van de overige adviezen zijn in de diverse vak gerelateerde media gepubliceerd. Daarnaast heeft de adviseur geregeld interviews gegeven voor diverse media, waaronder het blog van Aorta en de vakbladen Postplanjer en De Blauwe Kamer.

3.2.3 Advisering gericht op het verbinden van interne trajecten met externe initiatieven (3)
De adviseur heeft, door haar uitgebreide professionele netwerk, veel grote en kleine bruggetjes geslagen tussen externe initiatieven en (onderzoeks)trajecten en het provinciale werkveld. Twee hiervan springen in het oog: het onderzoek van LINT naar de realisatie van nieuwe natuur in de groene contour door bottom-up initiatieven, en het onderzoekstraject van de Universiteit Wageningen (WUR) naar groen-blauwe verbindingen in de stad Utrecht. Bij het LINT onderzoek heeft de adviseur er voor gezorgd dat de provincie Utrecht één van de drie pilotprovincies is, waar een aantal casussen uitgewerkt worden (concrete voorbeelden in het overgangsgebied tussen de Utrechtse Heuvelrug en de Gelderse vallei). Het traject van de WUR in de stad Utrecht heeft zij bewust geïnitieerd in het kader van haar programmaspeerpunt Binnenstedelijke Kwaliteit, met als doel om de meerwaarde en kansen van groene en blauwe ontwikkelingen in het binnenstedelijk gebied te agenderen en het thema klimaatbestendigheid op de kaart te zetten. Bij het project zijn de Universiteit Wageningen, de gemeente Utrecht en de adviseur ruimtelijke kwaliteit van de provincie Utrecht betrokken. De resultaten hiervan blijken zeer waardevol voor de stad Utrecht en omgeving, omdat zij een aantrekkelijk handvat voor de stad bieden om haar binnenstedelijke kwaliteit mee te versterken. Het onderzoek heeft geleid tot het rapport ‘Green-blue Infrastructure for a resilient and healthy city’ (Wageningen University, 2014).

3.2.4 Advisering waar onderwijsinstellingen bij betrokken zijn (4)
Ook de verbinding met onderwijsinstellingen is stevig opgepakt. De adviseur heeft in de periode 2013-2015 4 stagiaires begeleid, van de HU, UU en de WUR, die onderzoek hebben gedaan gerelateerd aan verschillende speerpunten uit haar programma.
Daarnaast heeft zij de in de alinea hiervoor genoemde studie naar groen-blauwe verbindingen geïnitieerd in en rond de stad Utrecht, die in samenwerking met de WUR en de gemeente is uitgevoerd. Zij heeft daarvoor een lopende jaargang bij de WUR van een aantal expertcolleges voorzien. Ook heeft zij tijdens een Landschapscafé de HKU een podium gegeven voor een expositie over landschapsbeleving. Met de HU voert zij het eerder genoemde onderzoek naar knooppuntenbeleid uit.
Tenslotte heeft zij nog enkele bijdragen aan lopende onderzoeken van de UU en de RUG geleverd.
Concluderend kan gesteld worden dat deze doelstelling in twee jaar tijd op grondige wijze vorm heeft gekregen.

Algemeen kader - Een reactie op het advies Landschap van de 21e eeuw

Utrechtse Natuur-en Milieuorganisaties

Provinciale Staten van Utrecht
Commissie Ruimte, Groen en Water
T.a.v. Dhr. H. Schoen
Hans.schoen@provincie-utrecht.nl

Utrecht, 15 september 2014
Kenmerk: *21/MZ*
Betreft: Advies Landelijk Gebied 21e Eeuw

Geachte leden van Provinciale Staten van Utrecht,

Op de agenda van de vergadering van uw Commissie Ruimte, Groen en Water van 15 september staat de bespreking van het Advies Landelijk Gebied 21e Eeuw van de Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit, mevrouw Ingeborg Thoral.

Via deze brief spreken wij graag onze waardering uit voor het advies van mevrouw Thoral. In haar advies worden diverse belangrijke thema's en trends benoemd, die de toekomst van het landelijk gebied gaan bepalen.

In het advies wordt een aantal trends benoemd waarvoor nog geen afdoende provinciaal beleid bestaat. Grootschalige leegstand van stallen, verdwijnen van kleine landschapselementen, bodemdaling in het veenweidegebied en de achterblijvende ontwikkeling van de Groene Contour zijn bedreigingen voor de kwaliteit van het landelijk gebied. Het advies signaleert dit niet alleen, maar geeft ook, in onze ogen, zinvolle aanbevelingen om op een creatieve en actieve manier met deze bedreigingen om te gaan.

Wij hopen dat u de aanbevelingen ter harte neemt. Met een goede doorwerking kan het advies een prima bijdrage leveren aan een vitaal en toekomstbestendig landelijk gebied, met ruimte voor natuur, duurzame landbouw en betrokkenheid van burgers.

Met vriendelijke groet,

Namens Natuur en Milieufederatie Utrecht,
Mede namens Staatsbosbeheer, Utrechts Landschap, IVN Consulentschap Utrecht, Natuurmonumenten en Landschap Erfgoed Utrecht

Joris Hogenboom
directeur

4. Conclusies en aanbevelingen

4.1 Algemene conclusie ten aanzien van de vier doelstellingen
De inhoudelijke evaluatie geeft een positief beeld over de activiteiten van de huidige adviseur. De adviseur scoort hoog op de oorspronkelijke doelstellingen (kritische spiegel en advisering intern, advisering extern, verbinding tussen externe en interne initiatieven, samenwerking met onderwijsinstellingen). De afgelopen twee jaar is bovendien een goede positionering van de onafhankelijke adviseur in het provinciale netwerk tot stand gekomen. De adviseur heeft op diverse wijzen bijgedragen aan een kwalitatief hoogwaardige uitvoering van het provinciaal beleid (advies kernrandzones, projectadvisering en deelname in kwaliteitsteams), een aantal kritische kanttekeningen gezet bij een gekozen koers (Energielandschappen) en een aantal trends en opgaven voor de toekomst geagendeerd (Landelijk Gebied 21e eeuw).
Een aandachtspunt ligt in de communicatie in de richting van de politiek-bestuurlijke organisatie. Daarnaast blijkt dat er bij Statenleden behoefte is ontstaan aan reflecties van de adviseur die meer aansluiten bij de politieke actualiteit. Dit laat onverlet dat de afgelopen twee jaar een periode kenmerken van een succesvolle inzet van de onafhankelijk adviseur ruimtelijke kwaliteit.

4.2 Behoeften komende periode
2015 is uitgeroepen tot het Jaar van de Ruimte, met als thema: Wie maakt Nederland? Dit weerspiegelt de veranderingen in onze samenleving: prominente professionals uit het ruimtelijk domein herkennen in de recente ontwikkelingen een urgentie om fundamentele vragen te stellen over het ruimtelijk domein. Zie ook het kader bij dit hoofdstuk en www.wiemaaktnederland.nl.

Ook in de provinciale praktijk zijn deze ontwikkelingen merkbaar, al is het maar in de hoeveelheid veranderingen, herijkingen en herzieningen die de komende paar jaar verwacht worden. In paragraaf 1.3 is een overzicht geboden van de belangrijkste projecten, trajecten en actualiteiten die spelen in de komende periode. Het nieuwe college zal zich mogen buigen over een aantal majeure opgaven: vrijwel al het relevante ruimtelijke beleid wordt herijkt, aangepast of bijgesteld. Daarnaast zal de voorbereiding op de Omgevingswet een grondige reflectie op de provinciale rol in het behoud en het versterken van de kwaliteit van de leefomgeving vergen. De Rijksoverheid is over de gehele linie van het ruimtelijk domein een stap teruggetreden, en de vraag rijst nu of het de provincies (zullen) zijn die de stokjes overnemen van het Rijk. De rol van de overheid in onze netwerksamenleving blijft aan verandering onderhevig: hoe kan de overheid in de komende jaren de voor de regio belangrijke opgaven faciliteren, zonder er (financieel) eigenaar van te zijn? Het Jaar van de Ruimte gaat hierover, en ook de provinciale dag van de ruimtelijke kwaliteit op 22 januari 2015 staat in dit teken.

Ook op lokale schaal zijn de verschuivingen merkbaar: de crisis heeft tot een nieuwe realiteit geleid, waar ontwikkeling voornamelijk bestaat uit kleinschalige transformatie van het bestaande. Gemeentes zijn zich op alle mogelijke wijzen aan het oriënteren op deze nieuwe (financiële) werkelijkheid. Een van de meest zichtbare van deze veranderingen is het stoppen van de gemeenschappelijke regeling voor welstand en monumenten, die in 2016 afgebouwd wordt. Dat betekent dat een belangrijk lokaal instrument voor ruimtelijke kwaliteit aan het transformeren is. De oprichting van de nieuwe stichting Mooisticht, een samenwerkingsverband van de huidige welstandscommissie en het LEU, is een eerste stap in deze richting. In de komende twee jaar zal duidelijk worden welke kansen deze transformatie voor de leefbaarheid van de provincie biedt.

De komende twee jaar staan hiermee in het teken van stevige veranderingen in het ruimtelijk domein, die zeker vanuit kwalitatief oogpunt nogal wat zullen vragen van het nieuwe provinciaal bestuur.

4.3 Aanbevelingen voor de toekomst
Het is voor de komende periode van belang om het goede dat de huidige adviseur heeft gebracht, te behouden en te borgen. Daarom wordt aanbevolen ook voor de komende periode een adviseur te zoeken die een autoriteit op zijn of haar vakgebied is, die thuis is in het landelijk zowel als het stedelijk gebied en die in staat is de onafhankelijkheid van de functie op een goede manier vorm en inhoud te geven.

Daarnaast is het, gezien het belang van de ruimtelijke besluitvorming die het nieuwe bestuur te wachten staat, aan te bevelen om bij de formulering van de opdracht voor de komende periode de aansluiting bij de bestuurlijke

opgaven en de bestuurlijke actualiteit centraal te stellen. Dat betekent overigens niet alleen aansluiting bij de reeds geplande beleidsplannen, herijkingen en andere agendapunten voor PS, maar ook concrete advisering over de veranderende omgeving van deze besluitvorming. Denk daarbij bijvoorbeeld aan een reflectie op de kwalitatieve consequenties van de invoering van de omgevingswet of een reflectie op het opheffen van de gemeentelijke regeling voor welstand en de kansen die de nieuwe initiatieven de provincie bieden.

Deze aanbeveling leidt tot een gewijzigde set doelstellingen voor de inzet van de onafhankelijke adviseur ruimtelijke kwaliteit. En waar de doelstellingen in het verleden gelijkwaardig aan elkaar waren, wordt nu tevens aangeraden om ze in volgorde van nummering te prioriteren:

1. Advisering intern, primair ten behoeve van de bestuurlijke actualiteit en ten behoeve van de ambtelijke organisatie – kritische spiegel bij het realiseren en verbeteren van ruimtelijke kwaliteit in het provinciaal beleid
2. Advisering extern, gericht op zowel de vertaling en realisatie van provinciale kwaliteitsdoelstellingen als algemene bewustwording rond ruimtelijke kwaliteit in de Provincie Utrecht
3. Signalering van kansen voor het verbeteren van ruimtelijke kwaliteit door het verbinden van externe en interne initiatieven.
4. Verbindingen leggen met diverse onderwijsinstellingen

Gezien het beperkte budget en het daarmee gelimiteerde urental van de onafhankelijke adviseur, zou er daarmee wel een verschuiving in activiteiten op kunnen treden: het externe netwerk zal wellicht minder op projectniveau of op het gebied van kennisdeling van de activiteiten van de adviseur ervaren, de focus wordt wat meer gelegd op hoofdlijnen, grote provinciale projecten en binnen de bestuurlijke actualiteit van de provincie.

Algemeen kader: grasduinen in de opgaven van de toekomst

Het Jaar van de Ruimte 2015 gaat over veranderingen…

Wie door de oogharen kijkt naar de naoorlogse ruimtelijke ontwikkeling, ziet dat de hoofdrol is verschoven van de overheid (sinds de wederopbouw) naar marktpartijen (vanaf de jaren negentig), en van daar naar de gebruikers van de ruimte (sinds de uitbraak van de crisis in 2008). Waar de planningslogica voorheen op groei was gebaseerd, is voor een groot deel van Nederland stilstand of krimp het uitgangspunt geworden. Nu grootschalige en integrale planning op veel plekken niet meer werkt, komen de kleinschalige initiatieven op. Wijkenergiecorporaties, buurtondernemingen, gebiedsfondsen, stadslandbouw, ecologisch zelfbeheer, duurzaamheid en nabuurschap zijn de new kids on the block. Informatietechnologie geeft een impuls aan de onderlinge verbondenheid en creëert een nieuw soort online gemeenschapszin. Tegelijk doen zich – deels nieuwe – ruimtelijke opgaven voor; onze steden vernieuwen en bereikbaarheid verbeteren, omgaan met demografische krimp, energiebronnen verduurzamen, klimaatveranderingen accommoderen en een gezonde leefomgeving waarborgen. We hebben landschappen nodig die onze eigenheid tonen en we willen bedrijven de kans geven om te groeien, te innoveren en zich blijvend te manifesteren op het wereldtoneel. Dat vraagt om een nieuw ruimtelijk evenwicht, een nieuwe vorm van planning die de gebruiker centraal stelt. In 2015 willen we in het Jaar van de Ruimte de aandacht vestigen op de nieuwe ‘era van ruimtelijk handelen’, met als motto: Wie Maakt Nederland.

… en formuleert vijf verschillende perspectieven voor Nederland:

1. Nederland Productieland
2. Nederland Netwerkland
3. Nederland één grote stad?
4. Nederland Kringloopland
5. Groen en blauw Nederland

Ook de vastgoedsector is zich meer en meer bewust van de veranderingen…
De PROVADA, Nederlands grootste vastgoed- en ontwikkelcongres, heeft komend jaar de veranderingen in het ruimtelijke domein als thema voor haar PROVADA 2015: ‘Change is the only constant in life’. De dag thema’s weerspiegelen dit: dag 1 gaat over Innovatie, dag 2 over Verleiding en dag 3 over Authenticiteit.

Bijlage 1: Activiteitenoverzicht van de onafhankelijk adviseur ruimtelijke kwaliteit van de provincie Utrecht

Periode 2013-2014

Codering:

Proces: criteria evaluatie	**Inhoud: Speerpunten Werkprogramma**
1a. Advisering intern ambtelijk 1b. Advisering intern bestuurlijk 2a. Advisering extern voor gemeenten 2b. Advisering extern voor derden 2c. Advisering die tot pers / brede bewustwording leidt 3. Advisering gericht op het verbinden van interne trajecten met externe initiatieven 4. Advisering waar onderwijsinstellingen bij betrokken zijn	E. Energielandschappen K. Kernrandzones L. Landelijk gebied 21e Eeuw B. Binnenstedelijk kwaliteit I. Infrastructuur A. Algemene kwaliteitsbevorderende initiatieven

Activiteit	**Resultaat**	**Effect**	**Speer-punt:**
Interviews Blauwe Kamer	Twee publicaties in dit vaktijdschrift	2c	A
Verkenning kwaliteit Kernrandzone Veenendaal	Reflectie op de kwaliteitsaspecten van een kernrandzone	1a	K
Advisering zonneakker landgoed Zuylestein	Reflectie op de ruimtelijke kwaliteit van een zonneakker op een landgoed	1a	E
Advisering kernrandzone Soesterveen	Intensieve reflectie op het behoud en de verbetering van de kwaliteit in de kernrandzone, in div settings met provinciale en gemeenteambtenaren	1a, 2a	K
Bijdrage Symposium NMU over Mestvergisting	Presentatie en deelname aan debat	2a, 2b, 2c	E
Advisering zonneakker gecombineerd met biokippen in Vianen	Intensieve reflectie in div settings en fasen met de initiatiefnemer en provinciale ambtenaren	1a, 2b	E
Advisering zonnepanelen langs de A2	Reflectie op kwaliteitsaspecten van een zonneakker	1a	E
Interview Post Planjer	Publicatie vaktijdschrift	2c	A
Begeleiding afstudeeronderzoek WUR: lagenbenadering Utrechtse Landschappen versus de verschillende productievormen van duurzame energie	Input voor advies Energielandschappen Afstudeeronderzoek student Jorie Vos, WUR In samenwerking met Rijkswaterstaat	4	E
Uitnodiging en samenwerking met HKU voor de Expositie Beleefbaar Landschap, werk van HKUstudenten	Een korte expositie over innovatieve toepassingen om het bestaande landschap een sterkere recreatieve functie te geven	4	A, L
Advisering vanuit het kwaliteitsteam voor de N411	Een alternatief, kwalitatief hoogwaardiger ontwerp voor de aanpassingen aan de Koningsweg N411	1a, 1b	I
Deelname Kwaliteitsteam RWS: Ring Utrecht	Doorlopende kwaliteitsreflectie in de verschillende fasen voor de verbreding van de A27/A12	2b, 1b, 1a	I
Deelname kwaliteitsteam RWS: Knooppunt Hoevelaken	Doorlopende kwaliteitsreflectie tbv het dossier RK+V én kwaliteitsbewaking/controle in de initiatieffase en de aanbestedingsfase voor Knooppunt Hoevelaken	2b	I
Schrijven blog over binnenstedelijke kwaliteit	Gepubliceerd artikel over binnenstedelijke kwaliteit op de website van AORTA, het Architectuurcentrum Utrecht	2c	B
Bijdrage aan IPO-congres	Deelname aan debat over decentralisatie en	2b, 2c	A

“Veranderend Speelveld”	veranderingen in de maatschappij		
Algemene reflectie op handreiking Kernrandzones van PU	Diverse overleggen en bijdragen leiden tot verbetering van het door de provincie geproduceerde eindproduct uit het RAP: handreiking Kernrandzones	1a	K
Afstemmen met en bijdragen leveren aan onderzoek van Universiteit Utrecht	Bijdrage aan promotieonderzoek van UU naar het gebruik van interactieve geo-informatieinstrumenten in planvorming	2b, 4	A
Initiatief om het externe netwerk van professionals op het gebied van ruimte en kwaliteit bij elkaar te brengen in een terugkerende netwerkbijeenkomst en expertise te delen	Organisatie van de Landschapscafés, netwerkbijeenkomsten voor gemeenteambtenaren, bestuurders, maatschappelijke organisaties, professionals en initiatiefnemers die drie keer per jaar bijeen komen om de kennis op een onderwerp te verdiepen	2a, 2b, 2c	A
Begeleiding stage HAS (Hogeschool Den Bosch): rol provinciaal netwerk bij het behoud en versterken van de ruimtelijke kwaliteit	Stageonderzoek student Daan van der Linden, Draaiboek voor de Landschapscafé’s.		
Organisatie Landschapscafé nr 1 – Wisseling van de Wacht: kennismaking met de nieuwe onafhankelijke adviseur van de provincie Utrecht	Netwerkbijeenkomst voor gemeenteambtenaren, bestuurders, maatschappelijke organisaties, professionals en initiatiefnemers rond de vraag: Wat kan de buitenwereld verwachten van de nieuwe onafhankelijke adviseur RK van de provincie Utrecht?	2a, 2b, 2c	A
Diverse overleggen en afstemming met de coördinator ruimtelijke kwaliteit en het projectteam duurzame energie van Rijkswaterstaat	Afstemmen kwalitatieve aspecten van de duurzame energieopgave en –beleid met Rijkswaterstaat	2b, 3	E
Bijdrage aan Climate Kic bijeenkomst	Lezing en workshop over de Utrechtse Landschappen in relatie tot duurzame energieopgave voor 70 Europese studenten	2b, 2c, 4	E
Bijdrage aan de Conferentie Groene Gebiedsontwikkeling – ontwikkelingen in de Groene Contour van de NMU	Reflectie op ontwikkelingen met kwaliteit op een druk bezocht congres van de NMU over groene gebiedsontwikkeling – hoogwaardige ontwikkeling van de Groene Contour	2a, 2b, 2c	L, A
Afstemming met de onafhankelijk adviseurs rk van de provincies NH en ZH over het verdwijnen van het kwaliteitsteam Groene Hart	Gezamenlijk brief en advies van de drie onafhankelijk adviseurs ruimtelijke kwaliteit van de provincies Utrecht, NH en ZH aan de Stuurgroep Groene Hart	1b, 2b, 3	L, A
Diverse bijdragen aan het opstellen van een menu met kwaliteitscriteria door O-gen en verschillende gemeenten voor gemeenten in Utrecht-Oost	Een kwalitatief hoogwaardiger menu van kwaliteitscriteria dat door de deelnemende gemeenten gebruikt wordt bij ontwikkelingen in het landelijk gebied.	1a, 2a, 2b	L, A
Organisatie excursie langs kernrandzones voor Statenleden	Een excursie met Statenleden langs drie verschillende kernrandzones, met presentaties over de Rk en kijkjes achter de schermen bij de betreffende gemeenten	1b	K
Deelname landelijk overleg provinciale kwaliteitsadviseurs met Rijksadviseur Landschap	Diverse kennisuitwisselingen tussen de provinciale kwaliteitsadviseurs en het Rijk gerealiseerd, o.a. rond energielandschappen, deltaprogramma, Landschapsbeleid & omgevingswet	2b, 3	A
Werkbezoek gemeente Leusden	Op verzoek van wethouder Van Beek inhoudelijke reflectie en kwalitatieve input geleverd voor enkele ontwikkelingen in de kernrand en het buitengebied van Leusden	2a	K, L
Initiatief voor het WUR atelier ‘Green-blue infrastucture for a resilient and healthy city’ tbv de gemeente Utrecht, mrt. 2014 – jun. 2014.	Het project heeft een papieren publicatie en een digitaal ontsloten boek met bouwstenen en ontwerpen voor een groen-blauwe en klimaatbestendige stad als eindresultaat.	2a, 2b, 2c, 3, 4	B
Organisatie Landschapscafé	Netwerk- en kennisbijeenkomst voor	2a, 2b, 2c	K

Kernrandzones	gemeenteambtenaren, bestuurders, maatschappelijke organisaties, professionals en initiatiefnemers rond het thema Kernrandzones. Gemeente De Bilt heeft hier een voorbeeld gepresenteerd, De Ronde Venen heeft zich gemeld als gemeente die graag advies van de adviseur krijgt.		
Reguliere afstemming met erfconsulenten	Bijdragen van de adviseur aan enkele casussen en input voor het advies Landelijk Gebied 21e Eeuw	1a 2a, 2b	L
Afstemming met dhr. A. Tom, directeur Welmon	Afstemming tussen de welstandscommissie voor gemeenten, die in transitie is, en het werk van de adviseur.	2c, 3	A
Advisering Kernrandzone Demmeriklanden, De Ronde Venen	Na het Landschapscafé Kernrandzones heeft gemeente De Ronde Venen om advisering verzocht over de kernrandzone Demmeriklanden. Na enkele bijeenkomsten en een werkatelier met initiatiefnemer heeft de adviseur een conceptprogramma van eisen voor behoud en verbetering van de kwaliteit van dit gebied geleverd. Verder uitwerking vindt nu ambtelijk plaats tussen provincie en gemeente.	2a, 2b, 3	K
Begeleiding afstudeeronderzoek WUR: Marktbenadering van de verschillende productievormen van duurzame energie	Input voor advies Energielandschappen: hoe benadert de markt de productie van duurzame energievormen. En wat voor stimulans van de overheid hebben zij daar volgens hen zelf bij nodig? Afstudeeronderzoek student Pieter Nijsten, WUR	1a, 1b	E
Advisering Ruimte voor de Lek	Op verzoek van RWS heeft de adviseur een knelpunt bij de uitvoering van de Pontwaard - Bossenwaard opgelost door de organisatie van en deelname aan een werkatelier en advisering daaromtrent	1a, 2a, 2b	A
Werkbezoek gemeente Oudewater met Erfconsulenten	Algemene advisering op divers projectniveau voor de gemeente Oudewater en input adviezen Kernrandzones en Landelijk Gebied	2a	K, L, A
Advisering over duurzame energieproductie op diverse locaties	Algemene advisering over diverse locaties en hun mogelijkheden voor (tijdelijke) duurzame energieproductie	1a, 1b	E
Bijdrage kleine Dag van de Ruimtelijke Kwaliteit 2013	Lezing en deelname debat tijdens de kleine dag van de ruimtelijke kwaliteit van de provincie Utrecht in 2013	2a, 2b, 2c	A
Reguliere bijdragen aan het Boerderijen Platform Utrecht	Onder andere dmv lezing over 'burger en boer'. Actieve bijdragen daarmee aan doel BPU: een geïntegreerd en provinciaal opererend platform om het draagvlak voor boerderij, erf en de ruimtelijke kwaliteit te van het platteland te verbreden en te versterken	2b, 2c	L, A
Bijdrage aan het onderzoek Human Nature van LINT, onderzoek naar bottom-up realisatie van natuur in de groene contour	Cruciale bijdragen in de vorm van inhoudelijke advisering, co-financiering en verbinden van extern en interne initiatieven aan een onderzoek naar bottom-up realisatie van natuur in de groene contour; met uitgewerkte pilots in de provincie Utrecht	1a, 2b, 3	L
Deelname aan Denktank Groene Gebiedsontwikkeling van het NMU	Bijdragen aan de denktank, die als doel heeft om het realiseren van kwalitatief hoogwaardige initiatieven in het buitengebied te stimuleren	2b	L, A
Inhoudelijke presentator van een lunchbijeenkomst over ruimtelijke kwaliteit voor de afdeling Fysieke Leefomgeving van de provincie Utrecht	Lezing en workshop tijdens een lunchbijeenkomst voor de afdeling Fysieke Leefomgeving over ruimtelijke kwaliteit in de provincie Utrecht; kennisdeling, verbinding en bewustwording	1a	A

Presentaties voor de MTs beleid, Mec/Weg, UFL en FLO van de provincie Utrecht	Kennisdeling, verbinding en bewustwording rond het realiseren van ruimtelijke kwaliteit in de provincie	1a	A
Interview nieuwsbrief Ruimtelijk ActieProgramma	Publicatie in de provinciale nieuwsbrief van het Ruimtelijk Actieprogramma	2c	A
Uitgebreide advisering ten behoeve van ondermeer de Nieuwe Hollandse Waterlinie bij de verbreding van het Lekkanaal	Bijdragen aan diverse overleggen en twee werkateliers, die uiteindelijk hebben geleid tot een verbeterde inpassing van de Nieuwe Hollandse Waterlinie en aanvullende bijdragen vanuit Nieuwegein en het Rijk hiervoor.	1a, 1b, 2a, 2b	A
Organisatie Landschapscafé Energielandschappen	Netwerk- en kennisbijeenkomst voor gemeenteambtenaren, bestuurders, maatschappelijke organisaties, professionals en initiatiefnemers rond het thema duurzame energieproductie en Energielandschappen	2a, 2b, 2c	E
Werkbezoek gemeente Vianen	Op verzoek van wethouder Landwehr inhoudelijke reflectie en kwalitatieve input geleverd voor Hoef en Haag en enkele andere ontwikkelingen in en rond Vianen	2a	B, K, L, A
Afstemming Vechtplassencommissie	Bijdrage aan een vergadering van de commissie en input voor diverse advisering	2c, 3	A, L, E
Advisering binnenstad Nieuwegein	Afstemming en advisering over kwaliteitsaspecten van een binnenstedelijke ontwikkeling in de gemeente Nieuwegein	1a, 2a	B
Initiatief tot onderzoek van 12 bachelor studenten van de WUR aan de kernrandzones van gemeente Montfoort, ism gemeente Montfoort	12 BSc thesis studenten hebben de volgende kwaliteitsverbeteringen onderzocht in de kernrandzones voor de gemeente Montfoort: 1. Waardering van bedrijventerreinen - soort beeldkwaliteitsplan. deelgebied: Willeskop 2. Verbeteren relatie Linschoten – landgoed Linschoten, vooral recreatieve/toeristische kwaliteiten. deelgebied met N204 tussen Linschoten en landgoed Linschoten 3. Beleving van verrommeling in kernrandzones. deelgebied: bedrijventerrein IJsselveld 4. Combinatie wonen en werken om zo samenhang tussen Hollandse IJsel en de langsliggende linten te verbeteren. deelgebied: Hollandse IJssel 5. Recreatieve ontwikkeling Oude Hollandse Waterlinie. deelgebied: Oude Hollandse Waterlinie (meer dan alleen de stelling tussen Montfoort en Linschoten) 6. Hollandse IJssel recreatief en toeristisch beter met Montfoort verbinden. deelgebied: Hollandse IJssel bij entrees Montfoort 7. Verbeteren gebruik en betrokkenheid groengebieden in de kernrand. deelgebied: landschapsparken 8. Ontwikkeling dijklint op basis van landschapsidentiteit: flexibel en robuust. deelgebied: IJsselveld, Hofdijk/Mastwijkerdijk 9. Relatie kern-landschap in relatie tot ideaalbeelden over landelijkheid. deelgebied: achterkanten in kernranden 10. Mogelijkheden voor knooperven in de gemeente 11. Verbeteren entree Montfoort. deelgebied: N228 12. Bedrijfslandgoed. deelgebied: Mastwijk	2a, 3, 4	K
Werkbezoek gemeente Lopik	Op verzoek van wethouder Spelt inhoudelijke reflectie en kwalitatieve input geleverd voor enkele ontwikkelingen in en rond Lopik	2a	K, L

Advisering Werklint Nieuwerbrug - Woerden	Op verzoek van beide gedeputeerden RO uit Zuid Holland en Utrecht en de gemeenten Bodegraven en Woerden en samen met de adviseur van Zuid Holland Abe Veenstra formeel advies opgesteld over het geplande werklint Bodegraven Woerden. Dit advies heeft er toe bijgedragen dat er een alternatieve locatie wordt gezocht.	1a, 1b, 2a	L, B, K
Afstemming ontwikkelingen Lange Steeg, Leusden	Op verzoek van gemeente, ontwikkelaar en NMU betrokkenheid bij groene gebiedsontwikkeling in Lange Steeg bij Leusden. Uiteindelijk stemde de raad vanuit het agrarisch belang tegen deze ontwikkeling	2a, 2b	K, L
Bijdrage aan Inspiratiebijeenkomst Energie van Gedeputeerde Staten	Lezing over behoud en versterking kwaliteit van de landschappen bij de energietransitie	1b	E
Organisatie Landschapscafé Landelijk Gebied 21e Eeuw	Netwerk- en kennisbijeenkomst voor gemeenteambtenaren, bestuurders, maatschappelijke organisaties, professionals en initiatiefnemers rond de trends en veranderingen in het landelijk gebied in de 21e eeuw. Boeren, ontwikkelaars en maatschappelijke organisaties gingen op dit café met elkaar in debat over de toekomst van het Landelijk Gebied.	2a, 2b, 2c	L
Werkbezoek gemeente Montfoort	Op verzoek van wethouders Jonkers en Weijerink inhoudelijke reflectie en kwalitatieve input geleverd voor enkele ontwikkelingen in en rond Montfoort, waaronder de kernrandzones	2a	K, L
Bijdrage aan debatavond over windenergie in Het Gein	Lezing en deelname aan discussie over de kwalitatieve aspecten van windenergie in en om Het Gein	2b	E
Afstemming met kwaliteitsteam NHW	Afstemming over advisering tbv diverse projecten (oa Lekkanaal) die met de NHW in de provincie Utrecht te maken hebben	2b, 3	L, A
Bijdrage aan symposium Manthink!	Lezing en debat op een symposium in Delft over de veranderingen in de groene ruimte voor professionals in groene ontwikkelingen	2b, 2c	A
Bijdrage aan AESOPdebat over Utrecht	De internationale conferentie voor professionals in het ruimtelijk domein, AESOP, vond in 2014 plaats in Utrecht. De adviseur is gevraagd daar deel te nemen aan een dabt over de bereikbaarheid van Utrecht, samen met andere leden uit het kwaliteitsteam van de ring	2b, 2c	A
Afstemming met en advisering tbv gemeente Bunnik	Op verzoek van wethouder Zakee inhoudelijke reflectie geleverd over enkele ontwikkelingen in en rond Bunnik	2a	I
Advisering over kwalitatieve aspecten van het winnen van energie op het RWS areaal	Bijdrage in de vorm van interview en reflecties aan een afstudeerscriptie van Jorden Hoogeveen, RUG, over het winnen van duurzame energie vanuit het RWSareaal.	2b, 4	E
Advisering over de kwalitatieve aspecten van de inpassing van het PMC	Ambtelijk verzoek over advisering omtrent kwalitatieve aspecten inpassing PMC	1a	B, K
Bijdrage aan het debat over natuur en economie in het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug	Bijdrage aan een debat over natuur en economie in het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug	1a, 2a, 2b, 2c	L
Organisatie Landschapscafé Organisch Ontwikkelen	Netwerk- en kennisbijeenkomst voor gemeenteambtenaren, bestuurders, maatschappelijke organisaties, professionals en initiatiefnemers over het borgen van ruimtelijke kwaliteit bij organische ontwikkeling. 5 experts hebben ieder een lezing gegeven.	2a, 2b, 2c	B

	Alle aanwezigen gaven aan iets geleerd te hebben en de zaal gaf als geheel aan graag een vervolg op dit kenniscafé te krijgen.		
Advisering gemeente Houten	Op ambtelijk verzoek inhoudelijke reflectie geleverd over de herinrichting van de Polder Blokhoven en de daarbij behorende wateropgave	2a	L
Afstemming met en advisering tbv gemeente Woudenberg	Op verzoek van wethouder (G.) de Kruijf inhoudelijke reflectie geleverd over enkele ontwikkelingen in en rond Woudenberg	2a	L
Bijdrage aan kennisbijeenkomst Energie voor Statenleden	Lezing en deelname aan de discussie tijdens de kennisbijeenkomst Energie voor Statenleden	1b	E
Advisering over innovatieve stal	Op ambtelijk verzoek kort advies uitgebracht ten aanzien van mogelijke kwaliteitsverbetering in de uitvoering van de innovatieve stallen van de familie Uijttewaal op het Eiland van Schalkwijk	1a	L
Afstemming met Dijkgraaf Poelman van het HDSR	Afstemming en kennisdeling over kwaliteitsborging in blauw-groene verbindingen en de rol van de waterschappen	2b	B, A
Bijdrage debat NAI	Deelname debat over nieuwe uitdagingen in het landschap voor symposium van het NAi	2b, 2c	L, A
Afstemming met en advisering tbv gemeente Utrecht	Ambtelijk over onderzoek WUR tav Groen-blauwe verbindingen; bestuurlijk (wethouder Jansen) over het gehele advies binnenstedelijke kwaliteit	2a, 4	B
Bijdrage aan oriënterende bijeenkomst over vrijkomende agrarische stallen	Op ambtelijk verzoek bijdrage geleverd aan interne (oriënterende) kennisbijeenkomst van de provincie Utrecht over vrijkomende agrarische bebouwing	1a	L
Advies Energielandschappen	Formeel advies aan PS in gedrukte publicatie over kwaliteitsaspecten van de energietransitie op de Utrechtse Landschappen, en aanbevelingen tot borging/verbetering van die kwaliteit.	1b	E
Advies Kernrandzones	Formeel advies aan PS in gedrukte publicatie over kwaliteitsaspecten in en rond kernrandzones en het instrument 'kernrandzonevisie'. Het advies prijst het provinciale beleid en biedt hulp bij de uitvoering daarvan	1b, 2a	K
Advies Landelijk gebied 21e Eeuw	Formeel advies aan PS in gedrukte publicatie over trends en veranderingen in het Landelijk Gebied. Het advies geeft tevens aanbevelingen om efficent voor te sorteren op deze aanbevelingen	1b, 2a	L
Inspiratiegids Kernrandzones	Inspiratiegids voor gemeenten, die gebruikt an worden als inspiratie en hulpbron bij het opstellen van kernrandzonevisies	2a	K
Advies Binnenstedelijke Kwaliteit	Formeel advies aan PS in gedrukte publicatie over twee voor het behoud en verbeteren van binnenstedelijke kwaliteit belangrijke thema's: groen-blauwe structuren en borging van kwaliteit bij organisch ontwikkelen. Het advies bied tevens aanbevelingen rond beide onderwerpen.	1b, 2a	B